

Zeetrektingen in Bloemendaal aan Zee 2004

Steve Geelhoed

Inleiding

Ondanks een alarmerende krantenkop in het Haarlems Dagblad "Post van Reddingsbrigade Bloemendaal op instorten" werd in 2004 voor het negentiende achtereenvolgende jaar zeetrek geteld in Bloemendaal aan Zee. Niet zoveel als de afgelopen jaren, maar toch weer voldoende om een overzicht van de resultaten te geven. Daarbij wordt het vaste stramien gevolgd: na een cijfermatige samenvatting volgt een anekdotische schets.

Telpost en telwijze

De tellingen werden als vanouds verricht vanaf de reddingsbrigade, in de zeereep ten noorden van Tropen aan Zee en Het Eindpunt aan de kop van de Bloemendaalse Zeeweg. De telmethode is eveneens onveranderd; zitten achter een verrekijker of telescoop op statief, de blik op een vast punt op de horizon fixeren en tellen wat door het beeld vliegt, met uitzondering van duiven, zangertjes en dergelijke. Meeuwen zijn een tiental uur niet geteld. Zeezoogdieren worden ook systematisch geteld; meer dan vroeger wordt de zee regelmatig gescand op de aanwezigheid van Bruinvissen en zeehonden. In principe worden waarnemingen per uur verzameld en duurt een telling minimaal twee uur. Meer dan de helft van de tellingen is uitgevoerd door één teller (59%); 24% door twee tellers, 10% door drie tellers en de overige 7% door vier of meer personen. Al met al is in Bloemendaal 239 uur over zee gekeken, waarvan 104 in het voorjaar (1 jan t/m 30 jun). Daarmee is 2004 het slechtst getelde jaar in de 21e eeuw. Alle uren zijn ingevoerd en toegevoegd aan de landelijke database van de werkgroep CvZ van de Nederlandse Zeevogelgroep.

De tellingen in cijfers

Een samenvatting van de tellingen staat in tabel 1. Naast alle vogels konden ook een ongedetermineerde dolfijn, 2 ongedetermineerde zeehonden, 24 Bruinvissen, 4 Grijsje en 2 Gewone Zeehonden op de

CvZ-kaarten ingevuld worden. In totaal zijn 82.548 langsvliegende vogels genoteerd verdeeld over 100 soorten. Het voorjaarstotaal van 52.915 overtrof de 29.633 exemplaren in het najaar ruimschoots. Wanneer we deze totalen delen door het aantal getelde uren krijgen we een uurgemiddelde van 509 exx/uur voor het voorjaar en een van 220 exx/uur voor het najaar. Voor het voorjaar aanmerkelijk hoger dan het uurgemiddelde van de afgelopen jaren: er werd vrijwel uitsluitend geteld als er sterke trek (te verwachten) was. In het najaar was het uurgemiddelde vrij normaal, maar hoger dan de twee voorgaande jaren.

Tabel 1. Resultaten van de zeetrekellingen in Bloemendaal aan Zee, voorjaar (Vj) en najaar (Nj) 2004.

Soort	Vj	Nj	Soort	Vj	Nj
Knobbelzwaan	4	9	Stormvogeltje	0	1
Kleine Zwaan	25	0	Vaal St.vogeltje	0	192
(Toendra)rietgans	0	29	Jan-van-gent	70	475
Kleine Rietgans	354	0	Aalscholver	4144	1558
Grauwe Gans	57	21	Kuifaalscholver	1	0
Kolgans	240	13	Blauwe Reiger	14	26
Brandgans	1597	2	Grote Zilverreiger	0	5
Rotgans	3601	477	Lepelaar	0	1
Nijlgans	36	4	Bruine K'dief	2	0
Bergeend	247	673	Blauwe K'dief	0	1
Tafeleend	11	0	Sperwer	0	3
Kuifeend	33	42	Smelleken	0	4
Topper	45	5	Boomvalk	1	3
Ijseend	0	2	Torenvalk	3	3
Eider	533	373	Slechtvalk	0	3
Zwarte Zee-eend	6144	1693	Meerkoet	0	1
Grote Zee-eend	65	3	Scholekster	521	101
Nonnetje	2	0	Kluut	864	6
Brilduiker	8	4	Bontbekplevier	10	14
Grote Zaagbek	5	0	Goudplevier	12	285
Middelste Zaagbek	207	102	Zilverplevier	217	80
Krakeend	211	23	Kievit	28	761
Mient	1630	575	Kanoet	198	140
Slobeend	1914	7	Drieteenstr.loper	858	155
Wilde Eend	9	0	Kleine Str.loper	0	2
Pijlstaart	290	61	Bonte Str.loper	2121	739
Zomertaling	9	7	Krombekstr.loper	0	12
Wintertaling	1929	160	Paarse Str.loper	1	5
Duiker spec.	303	249	Kemphaan	1	1
Fuut	985	88	Watersnip	2	54
Roodhalsfuut	1	1	Grutto	19	0
Kuifduiker/Geo.Fuut	2	0	Rosse Grutto	389	39
Noordse Stormvogel	0	9	Regenwulp	46	71
Grauwe Pijlst.vogel	0	3	Wulp	187	88
Noordse Pijlst.vogel	0	29	Tureluur	67	15
Vale Pijlstormvogel	0	1	Groenpootruiter	44	0

Tabel 1. Vervolg.

Soort	Vj	Nj	Soort	Vj	Nj
Zwarte Ruiter	23	0	Kl. Mantelmeeuw	1879	4815
Witgatje	0	2	Zilvermeeuw	1925	1427
Bosruiter	0	3	Gr.Mantelmeeuw	156	398
Oeverloper	2	1	Gr.Burgemeester	0	2
Steenloper	15	36	Kl. Burgemeester	0	1
Kleinste Jager	0	4	Vorkstaartmeeuw	0	5
Kleine Jager	1	75	Drieteenmeeuw	491	155
Middelste Jager	0	4	Grote Stern	959	2416
Grote Jager	1	15	Noordse Dief	5206	2160
Zwartkopmeeuw	6	5	Dwergstern	72	9
Dwergmeeuw	6318	304	Zwarte Stern	85	40
Kokmeeuw	2696	7332	Alk/Zeekoet	91	39
Stormmeeuw	2667	972	Papegaaiduiker	0	1
Lachmeeuw	1	0	Velduil	1	2

In het voorjaar waren de algemeenste 'soorten' achtereenvolgens Dwergmeeuw, Zwarte Zee-eend, Noordse Dief, Aalscholver, Rotgans, Kokmeeuw en Stormmeeuw. Ieder goed voor meer dan 5% van alle getelde vogels. Samen goed voor 58% van het totaal aantal. In het najaar droegen zeven soorten meer dan 5% bij aan het totaal: Kokmeeuw, Kleine Mantelmeeuw, Grote Stern, Noordse Dief, Aalscholver, Zilvermeeuw en Zwarte Zee-eend. Samen goed voor 72% van alle vogels. De records van Slobeend en Krakeend werden meerdere malen scherper gesteld. Ook de records van Kleine Zwaan, Kleine Rietgans, Rotgans, Wintertaling, Vaal Stormvogeltje, Aalscholver en Kleinste Jager werden verbeterd. Opvallend lage aantallen werden geteld van bijvoorbeeld Grauwe Pijl, Noordse Stormvogel, Jan-van-gent, Zilverplevier, Rosse Grutto, Kanoet, Dwergstern en Zwarte Stern. Het jaar leverde twee nieuwe telpostsoorten op, nl. Grote Zilverreiger en Lachmeeuw. De laatste soort werd echter niet aanvaard door de CDNA. Wanneer al deze vogels werden gezien is in de volgende paragraaf te lezen.

Chronologisch overzicht van de tellingen

Onze voorzitter opende 2004 met een rustige telling op 2 januari. De tweede telling op de 10^e leverde een verrassende soortencombinatie op: enerzijds Kleine Rieten (350 N) en Kolganzen (210 N), anderzijds Grote Jager (ruiende adult) en Drieteenmeeuwen (294 Z, 1 N). Een vrouwtje Grijs Zeehond dobberde wat in de branding. Opmerkelijk genoeg werden deze dag bij Langevelderslag 700 Kleine Rietganzen en geen enkele Kolgans gezien. Bij de Zuidpier werden alleen Kolganzen gezien. De andere twee tellingen deze maand was weinig van trek te merken. Ook de vier tellingen in februari waren vrij saai, al zijn 441

Drieteenstrandlopers (361 Z, 80 N) op de 8^e het vermelden waard. De eerste Bruinvis werd de 19^e gezien, de 29^e werd de maand afgesloten met drie exemplaren in een uurtje.

Na twee rustige uurtjes op de 1^e en de 5^e (o.a. de eerste 6 Grutto's en 3 Bruinvissen) was 7 maart de eerste dag met sterke trek. In 4½ uur passeerden o.a. Kleine Zwaan (25, record), Rotgans (3124, record), Smient (616), Zwarte Zee-eend (834) en Bontje (563). Krentjes in deze pap waren een volwassen Zwartkopmeeuw en een Bruinvis. Daarna kabbelde de trek enigszins voort: eenden en steltlopers passeerden in veelal lage aantallen. Vermeldenswaard zijn een Paarse Strandloper en een Zwartkopmeeuw op de 14^e, een Gewone Zeehond op de 17^e, de eerste Grote Stern op de 23^e en de eerste Zomertaling op de 30^e. Dankzij matige oostenwind werd maart afgesloten met zeetrek op z'n best; van de branding tot zover het oog reikte (< 5 km dankzij nevel) constant langsvliegende groepen vogels. Smienten, Pijlstaarten, Wintertalingen en Slobeenden in gemengde groepen met zo nu en dan iets anders, soms niet meer dan silhouetten of vage vlekken. Verder vlogen regelmatig steltjes en meeuwen langs. Drie records werden in 4½ uur verbeterd: Wintertaling (788 N), Krakeend (61 N) en Slobeend (16 Z, 882 N). Daarnaast werd o.a. het volgende gezien: Zomertaling (2), Pijlstaart (199), Nonnetje (2), Bruine Kiek (eerste), Bonte Strandloper (1004), Kluut (157) en Stormmeeuw (579). Als toetje vloog de eerste Boomklever in de geschiedenis van de zeetrekpost over de zeereep naar noord.

Het aandeel Zeekoeten in zomerkleed neemt in de loop van de winter toe. Deze vloog in de kolonie van Fowlsheugh in Schotland. Steve Geelhoed.

Na al dit geweld kon 1 april alleen maar tegenvallen. Dat viel echter alleszins mee, want in twee uurtjes passeerden o.a. Wintertaling (255), Zomertaling (3), Slobeend (174), Kluut (186) en de eerste twee Visdiefjes. De volgende dag sneuvelden weer twee records. Het record van Krakeend werd met 22 exx (4 Z, 79 N) scherper gesteld, dat van Aalscholver schoot eindelijk over de duizend heen (83 Z, 955 N). Naast slierten voornamelijk adulte Aalscholwers vlogen er deze ochtend ook weer aardige aantallen Slobeenden (77 Z, 600 N), Kluten (466 N) en Stormmeeuwen (527 N). Vermeldenswaard zijn verder twee Zomertalingen, de eerste Bontbekjes (8) en twee Bruinvissen. De 3^e vloog er een Velduil uit zee de duinen in en werden voor het eerst dit jaar meer dan honderd sterns geteld (45 Grote en 80 Noordse Dieven). Een vroege Gierzwaluw die rond de telpost foerageerde, was een leuke bijkomstigheid. De (werk)week begon de 5^e met 's ochtends de enige twee Parelduikers van het jaar. 's middags passeerde een (potentieel) nieuwe soort voor de regio: een Lachmeeuw! Gelukkig een adult in zomerkleed en niet al te ver weg, zodat de determinatie vrij eenvoudig was. Er werden echter te weinig details beschreven om door de CDNA aanvaard te worden. De rest van de week werden wel wat krentjes, maar nauwelijks trek van enige omvang gezien. In 6½ uur werden o.a. twee Kuifduikers, twee Zwartkopmeeuwen (3^e KJ en ad) en op de 11^e het eerste golfje Dwergmeeuwen (94 Z, 387 N) gezien. Op de 14^e passeerden weer twee onvolwassen Zwartkopmeeuwen en de laatste Bruinvis van het voorjaar. De laatste aprildecade passeerden regelmatig groepen Brandganzen (max 613 N op de 27^e). Dwergmeeuwen verschenen dagelijks. Veelal foeragerend, maar op de 27^e werden 1461 vogels geteld die naar noord vlogen. Ook sterns werden dagelijks gezien, maar de aantallen bleven ver beneden de maat. Op de beste aprildag (22^e) werden slechts 767 Noordse Dieven geteld. De maand werd de 29^e afgesloten met een onvolwassen Kuifaalscholver op zee, 412 Brandganzen en 621 Dwergmeeuwen.

Mei begon de 1^e met een rustige telling, met o.a. de laatste Zomertaling. Naar later bleek de voorbode van de rest van de maand. Er werd dan ook slechts 12 uur geteld. De leukste dag viel tot overmaat van ramp op de 8e, de dag van de Big Day. Recordaantallen Regenwulpen en Groenpoten, tientallen Jannen en honderden Kanoeten en Zilverplevieren vlogen ongeteld voorbij én het zeetrekteam verloor de Big Day ook nog. Illustratief voor de slechte trek deze maand zijn de beste dagen voor een aantal soorten: Rosse Grutto (106 N in 1 uur op de 2e), Drieteenstrandloper (166 N 22e) en Noordse Dief (704 N 22e). De meeste tellers begonnen dan ook vroeg aan de zomerslaap.

Een krachtige westenwind op 17 juni schudde sommigen echter wakker. Vogels vlogen mondjesmaat: een Jan-van-gent en een paar honderd sterns hielden de teller wakker. Dankzij een zuidwesterstorm die de 23^e over Nederland raasde, werd de 24^e weer geteld. Een prachtige zee vormde het hoogtepunt van deze dag.. Aanhoudende

westenwind lokte ook de 28^e een teller naar zee, maar ook deze laatste voorjaarstelling werd het enige hoogtepuntje gevormd door een handjevol Jan-van-genten. Net als de eerste telling in juli: op de 3^e passeerden er in twee uurtjes 87. Het duurde tot de 17e voor er iets leuks van de telpost te melden was. Net als vorig (voorjaar zag Amon een Meerkoet naar zuid vliegen. Deze soortrijke ochtend telde hij verder o.a. drie Bosruiters, vijf Krombekken en een juveniele Zwartkopmeeuw. Ook de volgende dag vlogen er een juveniele én 2 adulte Zwartkopmeeuwen langs. De maand werd afgesloten met twee weing opwindende tellingen. **Augustus** werd de 5e geopend met een dito telling. Twee dagen later werden er in twee uur o.a. een adult lichte fase Middelste Jager (met lepels), 895 Grote Sterns en de eerste Bruinvis van het najaar gezien. Nadat de 9^e van Parnassia en Langevelderslag sterke kievitentrek was gemeld vlogen er de 10^e 760 langs de telpost. De matige oostenwind bracht ook Goudplevieren (212), Watersnippen (53) en andere steltjes in beweging. De melding op de DBA-site van twee stormvogeltjes met een donkere stuit (Chineesjes...) en een Vale Pijl op de 26^e leidde tot vragen van Zeeuwse en Scheveningse tellers naar de identiteit van de teller. Zijn identiteit hield de gemoederen lange tijd bezig.

Op de 28^e vloog de eerste (juveniele) Vorkstaartmeeuw van het jaar langs de telpost, twee dagen vroeger dan vorig jaar. Verrassend genoeg met WNW 3. Dit briesje leverde wel een kalm zeetje op, zodat de tweede Bruinvis van het najaar kort, maar prachtig te zien was. Twee dagen later bracht een krachtige westenwind in de namiddag het eerste Vaal Stormvogeltje van het jaar binnen gezichtsbereik. De wind zou 's nachts iets ruimen en mogelijk in kracht toenemen, zodat de verwachtingen voor de 31^e hooggespannen waren. Te hoog bleek de volgende ochtend. Tussen de talrijke stortbuien door werden nauwelijks (zee)vogels gezien: o.a. een tiental Jannen en een Kleine Jager. Noemenswaardig zijn de twee dode Bruinvissen op het strand voor de telpost. **September** begon rustig, zodat weinig is geteld. Een mannetje Grijs Zeehond die de 10^e langzaam naar het zuiden dreef, was een van de schaarse hoogtepunten van de eerste decade.

De tweede decade van de maand begon onstuimig met harde wind uit zuidwestelijke richtingen. Aanvankelijk bleef het rustig boven zee, maar een Grote Burgemeester op de 14^e en de eerste Roodkeelduiker en Noordse Pijl op de 15^e zijn het vermelden waard. In de middag van de 20^e gaven twee Noordse Pijlen en een Middelste Jager het startsein voor een gedenkwaardige week. De volgende dag was de wind W7 en werden o.a. Vaal Stormvogeltje (22), Noordse Pijl (10), Grauwe Pijl (1), Noordse Stormvogel (1), Grote Jager (1), Vorkstaartmeeuw (juv) en de eerste najaarsalk gezien. Het gros van de Vaaltjes vloog in de laatste drie daglichturen langs, vaak net voor of net in een bui. De 22^e begonnen de Vaaltjes al in de vroege ochtend te vliegen, zodat het oude record (27 xxx, 10 okt 1997) ruim voor de lunch verbroken werd. Ondanks

langdurige regen bleven ze tot in de middag vliegen en in de namiddag vond een observatie plaats met 38 vogels in een uurtje. Uiteindelijk stakte de teller op 112 Vaaltjes, alle naar zuid! Daarnaast werd een keur aan leuke soorten gezien, o.a. Noordse Pijl (9), Grauwe Pijl (2), Vale Pijl (1), Stormvogeltje (1), Smelleken (2), Grote Jager (4), Middelste Jager (ad), Kleinste Jager (juv) en Grote Burgemeester (onv). Verrassend waren de twee waarnemingen van een Bruinvis, o.a. een exemplaar met twee Vaaltjes in één kijkerbeeld. De day after was voor de verandering ook leuk. Vaaltjes vlogen nu vooral in de ochtenduren. Al met al toch de tweede dag ooit: 42 Z, 10 N. Daarnaast werd een Stormvogeltje geclaimd, maar de -voorheen mysterieuze- waarnemer bleek niet eens een witte stuit gezien te hebben. De kritische medewaarnemers konden desondanks voldoende krentjes determineren: Noordse Pijl (4), Noordse Stormvogel (4), Grote (5), Middelste (1 juv) en Kleinste Jager (een donkere en een lichte juv), Vorkstaartmeeuw (3 juv) en Papegaaiduiker (1). Ondanks het geringe aantal vogels (133, waarvan 39 Vaaltjes) werden 'gewone' meeuwen 's ochtends helaas niet geteld. 's Middags werden o.a. 1361 Kleine Mantels geteld. Tot afgrijzen van de thuis pauzerende ochtendploeg vlogen toen de Kleinste Jagers en Papegaaiduiker (eerste sinds 12 okt 1998) langs. Afgrijzen, want 't waren twee nieuwe regio's voor hen. Vrijdag werden in drie uur o.a. twee Vaaltjes en een Noordse Pijl gezien. Zaterdag de 25^e begon rustig, met een onvolwassen vrouwtje Slechtvalk als hoogtepunt. In de middag werden de laatste drie Vaaltjes en Noordse Pijl van 2004 gezien. Zoals de laatste jaren gebruikelijk was het aantal Jan-van-Genten en Kleine Jagers de gehele periode laag, respectievelijk 41 en 47. Nog geen hele vogel per uur!

Na alle opwinding van eind september kon **oktober** alleen maar tegenvallen, zeker met de overheersend zwakke tot matige zuidwestelijke winden. Op de 2^e werd de maand echter geopend met een leuke telling: tientallen eendjes, Rotganzen en steltlopers bepaalden het beeld en als klap op de vuurpijl vloog een juveniele Kleinste Jager boven het strand naar zuid. De volgende ochtend hetzelfde beeld, waarbij het aantal Bontjes voor najaarsbegrippen hoog was, nl. 334 Z. Een Grote Jager kon niet verhinderen dat de verder slaapverwekkende telling op de 5^e al na een uur werd gestaakt. De 10^e begon een periode met oostenwind rustig, zodat al aanstalten gemaakt werden om de tellers op Parnassia te assisteren. Aan het eind van het eerste uur kwam echter een stroom Kokmeeuwen op gang, zodat de telling voortgezet werd. Met succes, want na vijf uur stond de teller op 2368 Z, 2 N. Verder weinig pap, maar wel veel soorten, waaronder leuke als Grote Zilverreiger (nieuwe telpostsoort), Slechtvalk, Smelleken, Grote Jager en Bruinvis. Dankzij een sms-je van Pieter die op Langevelderslag zat, heeft Pim -na vijf uur Parnassia- een uurtje zee trek geteld en de vier doorgegeven Grote Zilverers op een uurkaart ingevuld. De volgende dag begonnen de Kokmeeuwen al vroeg te vliegen. In de drie uurtjes na zonsopgang

werden er 2439 geteld, op 17 na allemaal naar zuid. Daarnaast vloog er weer een groot aantal soorten eenden en steltlopers en als krentje een Velduil. De wind draaide vervolgens naar de Z(Z)W-hoek, hetgeen gepaard ging met talloze regenbuien. Het duurde dan ook tot de 21^e voor weer geteld werd. Een Grote Jager was de leukste soort van deze dag. Daarna kwam een oostelijke stroming op gang. De dagen met leuke (ganzen)trek zijn helaas allemaal gemist. Hoogtepuntje uit deze periode was een adulte Zwartkopmeeuw op de 26^e.

Ondanks WNW 6 begon **november** met een rustige telling op de 5^e. Een noordwester die 's nachts over Nederland raasde, bracht de 13^e niet de gehoopte trek. In de ochtend passeerden een paar krentjes als Roodhalsfuut, Slechtvalk en Bruinvis. De telling gaat echter de geschiedenis in als de telling dat een hoge rugvin van een dolfijn zich een keertje aan een van de vier tellers liet zien om vervolgens ongedetermineerd in de golven te verdwijnen. Nauwelijks een week later bracht ook de volgende noordwester geen grote aantallen vogels in beweging, maar op deze vrijdag de 19e werd wel de eerste Kleine Burgemeester sinds jaren gezien én de derde Velduil van het jaar. Regen, mist en nevel bepaalden het weer vervolgens, zodat de motivatie om te tellen sterk daalde. Het duurde tot 18 **december** voor er weer geteld werd. Tot het eind van het jaar werd 7 uur over zee gekeken. Het jaar werd de 29e afgesloten met grote groepen Smienten op zee en een Grijsje Zeehond en een Bruinvis die in de branding tussen de honderden Kok- en Stormmeeuwen foerageerden.

Tot slot

De volgende personen zijn in 2004 op de telpost op naam gebracht: Michiel van den Bergh, Han Buckx, Edial Dekker, Kees Eigenhuis, Klaas Eigenhuis, Pieter van Eijk, Amon Gouw, Hans Groot, Ferdy Hieselaar, Freerk Hylkema, Diederik Kok, Joop Lambert, Pim de Nobel, Peter Nuyten, Bernard Oosterbaan, Nico Rensen, Peter de Rouw, Ferenc Scheeren, Wil Schep, Roy Slaterus en Tom van Spanje. Amon las een concept van dit stuk kritisch door. Allen hartelijk dank voor hun bijdrage. En ook dit twintigste jaar is ieders bijdrage aan de tellingen weer van harte welkom.

S.C.V. Geelhoed, Leon.Springerlaan 300, 2033 TH Haarlem.